

КІБОРГ ЯК КОД ЦИФРОВОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Лись Д. А.

ВСТУП

За рекордний час цифрові технології змінили життєвий світ людей. Нові технології безпосередньо впливають на нашу мову, комунікацію, поведінку, замінюючи їх стилями онлайн-спілкування. Кіберпростір, оказує сильний вплив на культуру, суспільство, мову та трансформує їх. Він різко розширюється у сучасну епоху прогресу біомедичних технологій й впровадження штучного інтелекту в біологію людини. У зв'язку з цим виникає чимало проблем як біологічного, релігійного, так й філософсько-культурного характеру. У новітніх досягненнях біотехнологій, які пов'язані зі створенням гібридів людини, є щось споріднене з давніми міфами, які супроводжують людство протягом усієї історії культури. Мабуть тому, сучасні наукові експерименти стосовно створення «кіборгу» можна сприймати як свого роду продовження, як практичну реалізацію віковичних фантазій людства. Такий закладений культурною фундаментом виступає як один із чинників, що впливає на задуми, осмислення та зміст сучасних біотехнологічних пошуків. Сприйняття біотехнологічних досягнень суспільною свідомістю багато у чому сприймається крізь призму міфології, літературних творів та кіномистецтва; іншими словами, сприймається завдяки мистецтву та міфологічній свідомості. Відомо, що у текстах культури виражені ідеали та цінності, очікування та побоювання, які відіграють важливу роль в оцінці суспільством перспектив розвитку як науки взагалі, так й зростаючих можливостей людського втручання у божественний чи природний порядок ⁶.

Метою сучасної антропології багато у чому є осмислення трансформації образу людини як біо-психо-соціальної істоти на шляху до креації кіборгу в сучасній науці та культурі. Не менш цікавий філософсько-антропологічний аналіз онтологічних та аксіологічних аспектів кіборгізації суспільства та його впливу на сучасне осягнення природи людини ⁷. Виявлення того, яким чином і якою мірою вкорінені

⁶ Русаков С.С. Інструменти цифрової культури: культурологічний погляд на інновації в освітній галузі. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. 2015. Вип. 33(46). С. 130–136.

⁷ Розова Т.В., Чорна Л.В. Людина. Культура. Філософія (Проблема людини в європейській філософії). Книга I. Підручник: Київ-Одеса: Освіта України. 2015. С. 167.

в бутті уявлення про людину та її природу, надають або стримуючий, або стимулюючий ефект розвитку сучасних біотехнологій.

Спробуємо провести біоетичний аналіз одного з найактуальніших напрямків біотехнологічного прогресу: можливість створення гібридів, химер, кіборгів.

1. Біоетика: аналіз біотехнологічного прогресу

Без сумніву, досягнення біологічних наук у найближчому майбутньому сильно вплинуть на образ людини як у біологічному, так і психічному та соціокультурному плані. Необхідно виявити, ким є сучасна людина стосовно гібридів і химер людини та тварини, створених у науковій лабораторії або, інакше кажучи, як розуміти природу людини у контексті розвитку біотехнологій. Розвиток біологічних наук і створення химер і гібридів людини і тварини призводять нас до необхідності переосмислення існуючих уявлень людини про себе, як і відмінностей між людиною і твариною.

Таким чином, розглянемо розвиток біотехнологій у напрямку створення людини як кіборгу. Це абсолютно нові можливості науки, техніки та культури, які вимагають усебічного вивчення, як у біологічному, так і в гуманітарному плані, оскільки будь-які досягнення науково-технічного прогресу укорінюються в бутті тільки в тій мірі, у якій вони можуть бути прийнятими суспільною свідомістю.

Розвиток біології вплинув на гуманітарний категорійний апарат, яким користується сучасне суспільство, і тим самим привернув увагу у визначенні людини до понять, почерпнутих із біологічних наук. Особливого значення набуло поняття гену, як чогось цінного і неповторного, а водночас того, що робить можливою ідентифікацію та класифікацію. Саме людські гени відіграватимуть все більш значущу роль при визначенні того, що є людським. Використання гена як головного поняття щодо нового критерію людського, не виправдовує себе у разі гібридів людини і тварини, що викликає побоювання з приводу «втрати» або «забруднення» людських генів, які сприймаються як певна цінність⁸.

Світ штучних людей здавна приваблював мислителів. Однак, на порозі ХХІ століття порівняння людини з машиною, яке домінувало у ХУІІІ столітті, набуває нового відтінку, оцінка людини знову змінюється: «Сьогодні, в епоху розвиненої біоніки, протезування, генної інженерії, нанотехнологій, в результаті прогресу робототехніки, фігура штучної людини набуває нових значень: серед інших виникає кіборг, гібрид живого

⁸ Singer P. All Animals Are Equal. *Animal Ethics. Past and Present Perspectives*. – Berlin: Logos, 2012. С. 163-178.

організму та машини, а можливості пластичної хірургії стають причиною того, що людина впевнена, що може змінювати свою зовнішність всупереч волі природи і може формувати її на власний розсуд»⁹.

Кіборги та андроїди найчастіше служать або карикатурою на людину, або її удосконаленням. Кіборги часто розглядаються як чистий мозок-інтелект, як розум, відлучений від почуттів. Вони як результат науки та технології набувають таких рис: холодний об'єктивізм та стерильність. Людина ж навпаки відрізняється емоційністю, спонтанністю і чутливістю. Все це відбивається на людському обличчі. Обличчя ж кіборгів – це маска, яка більше приховує, аніж відображає. Рух обличчя кіборга – це скоріше ознака дефекту механізму. Відсутність крові символічним способом заперечує життя андроїдів, а відсутність серця заперечує їхню можливість відчувати.

Отже, у тріаді «людина-андроїд-тварина» кіборги та андроїди, «штучні люди», мають спільне з людиною. Насамперед, – це здатність до логічного мислення та цілеспрямованості, у той час, як загальним для людини та «людини-тварини» є фізіологія. Людина, порівняно зі своїми гібридами, є чимось на кшталт «золотої середини», яка вміє підкорити фізіологію та інстинкти своєму розуму та думкам, але у той самий час здатна також на емоційність та спонтанність.

М. Бек ставить онтологічне питання: «...скільки людських частин може бути у тварини, щоб залишатися твариною і скільки тваринних клітин або органів може бути у людини, щоб залишатися людиною»¹⁰. У сучасному світі статус тварин все ще привірюється до статусу речей, а статус андроїдів не сильно відрізняється від статусу машин. Ставлення людини-творця до своїх створінь характеризуються насамперед відносинами влади – підпорядкування.

Штучні люди і «люди-тварини» є смертними. Оскільки біологічний матеріал піддається смерті, помиратимуть науково виведені кіборги та гібриди людини та тварини; роботи та андроїди зазнають «руйнування». «Сучасні андроїди, створені для того, щоб тестувати нашу людяність, поділяють із нами найважливіший страх, однак, не мають вироблених у культурі способів його зменшити, адже у них немає міфів, немає віри у Судний день, їхні душі не повернуться до тіла наступних поколінь і вони не зможуть з'явитися онукам як тотемні предки. Їх драма здається навіть більшою, ніж драма смертної людини»¹¹.

⁹ Там само. С. 25.

¹⁰ Beck M. Mensch-Tier-Wesen. Zur ethischen Problematik von Hybriden, Chimären, Parthenoten. Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2009. С. 93.

¹¹ Radkowska-Walkowicz M. Od Golema do Terminatora. Wizerunki sztucznego człowieka w kulturze. Warszawa: WaiP, 2008. С. 178.

Отже, людині, яка шукає своє місце на шкалі «природа-культура», необхідно позначити межі людяності. Щоб визначити ці межі, вона проводить експерименти на обох кінцях цієї шкали, створюючи гібриди. Виходитимемо з того, що кіборги та андроїди, як гібриди людини і машини, належать світу культури, а гібриди людини і тварини відносяться до світу природи. Те, чого не змогли здійснити вчені минулого століття, сьогодні уможливають досягнення біотехнології. Тема гібридів та химер людини та тварини, людини та машини вже кілька століть є привабливою для вчених, у яких саме зараз у руках виявилися необхідні інструменти. Химери, гібриди, андроїди створюються різними способами, які включають широкий спектр біотехнологічних маніпуляцій. Яка ж вона – природа людини, що пов'язана з сучасними біотехнологіями?

2. Кіборги у кіберкультурі

Сьогодні існує вже значна література з історії розвитку комп'ютерних мереж та цифрових платформ. В осягненні цієї теми беруть участь і антропологи.

Так, однією з перших книг із антропології всесвітньої павутини стала монографія Д. Міллера та Д. Слейтера «Інтернет: етнографічний підхід». Ця новаторська книга є першою, в якій представлено ретельне та всебічне дослідження інтернет-культури та споживання. Багата етнографія використання Інтернету, книга пропонує стійкий опис не лише перебування у мережі, а й соціальних, політичних та культурних контекстів, які пояснюють сучасний досвід використання Інтернету. Від інтернет-кафе до підприємств, від будинків середнього класу до поселень, від політекономії надання Інтернету до розвитку електронної комерції автори зібрали матеріали, засновані на польових дослідженнях у Тринідаді. Дивлячись на весь спектр Інтернет-ЗМІ, включаючи веб-сайти, електронну пошту та чати, книга виявляє суперечності в таких різних галузях, як особисті відносини, торгівля, націоналізм, секс та релігія. Це перша книга, яка присвячена впливу Інтернету на конкретний регіон. Зосередивши увагу на одному місці, він демонструє потенціал комплексного підходу до нових медіа. Він вказує на майбутній напрямок інтернет-досліджень, пропонуючи докладну програму порівняльного етнографічного вивчення культурного значення та впливу Інтернету у суспільстві. Автори пропонують докладний опис складної інтеграції між онлайн- та офлайн-світами. Робота вказує на майбутній напрямок інтернет-досліджень, пропонуючи докладну програму порівняльного етнографічного вивчення культурного значення та впливу Інтернету у суспільстві. В основі книги аналіз польового

дослідження, що провели автори на острові Тринідад¹². Автори з'ясували, що тринідадці адаптували всесвітню мережу Інтернет до своїх релігійних та етнічних інтересів, перетворивши її на частину власної культури. Книга відкривається розділом, який має назву «Висновки». Автори висловлюють тезу про те, що всесвітня павутина не є однорідним кіберпростором. Вона по-різному працює у конкретних місцях. Цікавим є формулювання авторами поняття «цифрове» як заснованого на бінарному коді. Вони надають власну трактовку поняття «кіберантропологія». Відомо, що генеалогія цифрової антропології сягає часів створення перших комп'ютерів в 1930-1940-х роках¹³. А витoki кіберантропології частіше пов'язують з кібернетикою Норберта Вінера. Згодом, популярність категорії «кіберпростір» сприяла трансформації двох названих напрямків в єдиний напрямок, що визначили поняттям «цифрова антропологія»¹⁴. Об'єкти дослідження цифрової антропології часто мають приставку кібер: кіберлюдина, кіберпростір, кіберантропологія, кіберкультура тощо.

Досліджуючи всесвітню мережу Деніел Міллер проводить масштабний проєкт під егідою Американської антропологічної асоціації. У межах цього проєкту проведено польові дослідження в Англії, Бразилії, Індії, Італії, Туреччині, Чилі, а також у Південному та Північному Китаї¹⁵. У ході проєкту прийшли до висновків про те, що існує культурна мозаїчність техносфери. Цей висновок дозволяє синтезувати дослідження цифрових технологій із традиційною для антропології тематикою. Подібний аналіз зробили й інші антропологі, які здійснили локальні дослідження цифрових технологій та їхнього впливу на місцеві культури¹⁶.

Необхідно підкреслити, що на самому початку становлення цифрової антропології як самостійної галузі досліджень видатний антрополог Артуро Ескобар окреслив можливості альтернативного бачення епохи пост-розвитку. Підхід А. Ескобара до антропології значною мірою

¹² Miller D., Slater D. *The Internet: An Ethnographic Approach*. Oxford: Berg, 2000.

¹³ Artmann S. *Computers and Anthropology. 21st Century Anthropology: A Reference Handbook, 2 vols.* / Ed. H.J. Birk. L.: Sage, 2010. Vol. 2. P. 915 – 924.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Why We Post 2019 – Why We Post is a global anthropological research project on the uses and consequences of social media. Why We Post. URL: <https://www.ucl.ac.uk/why-we-post> (дата звернення: 10.05.2023).

¹⁶ Costa E. *Social Media in Southeast Turkey: Love, Kinship and Politics*. L.: UCL Press, 2016; Doron A., Jeffrey R. *The Great Indian Phone Book: How the Cheap Cell Phone Changes Business, Politics, and Daily Life*. Cambridge: Harvard University Press, 2013; Haynes N. *Social Media in Northern Chile: Posting the Extraordinarily Ordinary*. L.: UCL Press, 2016; McDonald T. *Social Media in Rural China: Social Networks and Moral Frameworks*. L.: UCL Press, 2016; Wang X. *Social Media in Industrial China*. London: UCL Press, 2016.

заснований на постколоніальних дослідженнях. Він зосередився перш за усе на ідеї всесвітньої мережі антропологій. Його наукові інтереси пов'язані з антропологією розвитку, яку він бачить як дослідження нових цифрових технологій; віртуальних спільнот, створюваних за допомогою таких технологій; впливи цих технологій на культуру повсякденності, на мову, комунікацію, соціальні структури та культурну ідентичність. Не меншу цікавість викликає у А. Ескобара й політекономія кіберкультури ¹⁷.

Одне з основних понять кіберкультури – це поняття «кіборг», яке стало кодом сучасної культури багато в чому завдяки Маніфесту Донни Гаравей. Кіборг – це перший природно-культурний гібрид нової онтології, що заперечує класичне розрізнення природи та культури, а також владні та гендерні аспекти цього розрізнення. Ось як вона визначає кіборга: «Кіборг – кібернетичний організм, гібрид машини та організму, істота як соціальної реальності, так само й істота вигадана. Соціальна реальність – це прожиті соціальні відносини, наша найважливіша політична конструкція, вигадка, що змінює світ» ¹⁸. Д. Гаравей визначає кіборга не у якості суб'єкту чи об'єкту. Вона аналізує кіборга з позицій некласичної епістемології. Але, тоді зсувається межа звичних соціальних норм.

Приведемо переклад розділу «Іронічна мрія про загальну мову для жінок в інтегральному контурі» з Маніфесту Донни Гаравей: «Цей розділ є спробою створити іронічний політичний міф, вірний фемінізму, соціалізму і матеріалізму. Можливо, вірніший, ніж богохульство, ніж благоговійне поклоніння ідентифікації. Богохульство завжди вимагало дуже серйозного ставлення до речей. Я знаю, немає кращого прийняти позицію всередині світсько-релігійних, євангельських традицій Сполучених Штатів політика, у тому числі політика соціалістичного фемінізму. Богохульство захищає від моралі більшості всередині, але все ще наполягаючи на необхідності спільноти. Богохульство не є відступництвом. Іронія – це суперечності, які навіть діалектично не вирішуються у ціле. Напруга, пов'язана з об'єднанням несумісних речей, тому що і те, й інше чи всі необхідні та істинні. Іронія – це гумор та серйозна гра. Це також риторична стратегія та політичний метод. Я хотіла б, щоб у соціалістичному фемінізмі його більше поважали. У центрі моєї іронії віра, моє блюзнірство, це образ кіборга. Кіборг –

¹⁷ Escobar Arturo. *Pluriversal Politics. The Real and the Possible*: Duke University Press, 2020. 232 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11315v0>.

¹⁸ Haraway, Donna. *A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist Feminism in the Late Twentieth Century. Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P.149.

кібернетичний організм, гібрид машини та організму, істота як соціальної реальності, так само і істота вигадана. Соціальна реальність – це прожиті соціальні відносини, наша найважливіша політична конструкція, вигадка, що змінює світ. Міжнародні жіночі рухи сконструювали «жіночий досвід», а також розкрили чи відкрили цей найважливіший колективний об'єкт. Цей досвід – фікція і факт найважливішого, політичного штибу. Звільнення спирається на побудову свідомості, імагинативне схоплювання, пригнічення та можливість. Кіборг – це вигадка і життєвий досвід, який змінює те, чим вважається Жіночий досвід наприкінці ХХ століття. Це боротьба не так на життя, але в смерть. Кордон між науковою фантастикою та соціальною реальністю – оптична ілюзія. Сучасна наукова фантастика сповнена кіборгів – істот одночасно тварин і машин. хто населяє світи неоднозначно природні та штучні.

Сучасна медицина теж сповнена кіборгів, з'єднань між організмом і машиною, кожній задумані як закодовані пристрої, в інтимності та з силою, яка не була згенерована в історію сексуальності. «Секс» кіборгів відновлює прекрасну реплікативну химерність папоротей та безхребетних (така приємна органічна профілактика гетеросексизму). Реплікація кіборга не пов'язані з органічним відтворенням. Сучасне виробництво здається мрією кіборга колоніальна робота, мрія, порівняно з якою жах тейлоризму здається ідилією. І сучасна війна – це оргія кіборгів, закодована СЗІ, командування-управління-зв'язок-розвідка, \$84 мільярдна стаття в оборонному бюджеті США 1984 року. Я наводжу аргумент на користь кіборга як вигадки відображення нашої соціальної та тілесної реальності та як уявний ресурс, що пропонує деякі дуже плідні зв'язки»¹⁹.

Отже, поняття «кіборг» Д. Гаравей ґрунтується на феміністській критиці суб'єкту та об'єктування жіночого, що дозволило зробити новий код, тобто радикально відмовитися від опозиції природа – культура людини заради гібридного симбіозу. «Міжнародні жіночі рухи сконструювали «жіночий досвід», а також розкрили чи відкрили цей найважливіший колективний об'єкт. Цей досвід – фікція і факт найважливішого політичного толку. Звільнення спирається на побудову свідомості, імагинативне схоплювання, пригнічення та можливість. Кіборг – це вигадка і життєвий досвід, який змінює те, чим вважається жіночий досвід наприкінці ХХ століття. Це боротьба не на життя, але на смерть. Межа між науковою фантастикою та соціальною реальністю –

¹⁹ Haraway, Donna. *A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist Feminism in the Late Twentieth Century. Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature.* New York: Routledge, 1991. P. 150.

оптична ілюзія. Сучасна наукова фантастика сповнена кіборгів – істот, що є одночасно і тваринами, і машинами, які населяють світи неоднозначно природні та штучні»²⁰.

Д. Гаравей уперше у гуманітарному знанні використана стратегія підміни коду. Вона запропонувала код, у якому виражене з'єднання непокданованого: кібернетичного та органічного. Цей код змушує переглянути метафізичний поділ на природу та техніку, на гендерне та владне. Базуючись на концепції Гаравей у поясненні антропології, ми відмовляємося від прийнятої гуманізмом домінанти природності та цілісності людського буття, ми допускаємо технічне проектування та програмування у повсякденну реальність нашого буття та у психічний світ суб'єкта.

На нашу думку, «Маніфест кіборгів» ставить за мету розширити межі спорідненості, денатуралізувати ідентичність і встановити нові відносини у вимірі тваринно-людського, біологічно-технічного, тобто у сфері становлення гібридних феноменів. Кіборг – це нова зона сенсу. У ній, на думку Д. Гаравей, мають конструюватися нові епістемологічні та онтологічні виміри сучасності. Ми б додали до цього формулювання ще й культурні та антропологічні виміри сучасності. На нашу думку, трактовка кіборгу, що запропонована Гаравей у «Маніфесті», створює код, який може бути застосований як у культурі, так й у антропології.

Можна констатувати, що «Маніфест кіборгів» став одним із ключових текстів феміністської епістемології. Базове становище маніфесту – це заперечення гендерної нейтральності філософської антропології. Якщо класичному філософсько-антропологічному розумінню притаманний поділ на природу і культуру, притаманний код гендерної бінарності, то феміністська епістемологія деконструє це та пропонує інший код задля можливості перевинахиду нового життєвого світу людини.

Кіборг народжується з нового стану справ у техніці. У «Маніфесті» Гаравей машини ХІХ століття описуються як карикатури. Машини кібернетичного типу, з точки зору дослідниці, лякають фемінністю, тобто загрозою самопородження, зменшенням дистанції між природним і штучним. Усе ж важко погодитися з Д. Гаравей, що кіборг заперечує бінарність природи та культури, що кіборг не успадковує культурну норму, у нього немає батька, це істота, яка виробляє дивні фантазії. У своїй ідентичності кіборг – сирота, оскільки не може прийняти спадщину класичної онтології, в його реальності помер не тільки Бог, а й Богиня, визначає Д. Гаравей.

²⁰ Там само. Р.149.

Але висновок дослідниці про те, що кіборг – це код, придуманий для того, щоб порушити правила бінарного розподілу сенсу і змішати протилежності гібридної індивідуації, цілком новаторський. Гаравей аналізує, як змінюється «інтегральна схема» або інформатика панування нової онтології, яка здійснює перехід від індустріальної моделі до «поліморфної інформаційної системи – від тотальної роботи до тотальної гри, причому смертельно небезпечної»²¹.

Мова, образ, інформація розуміються як гібридні феномени, що створюються комунікаціями і являються базовим принципом нової антропології. Практично всі види людського опиняються технологією, а технологія опосередкована мовою, антропологічними смислами. Наша реальність гібридна у своєму нерозрізненні емпіричного і трансцендентального.

«Ким будуть кіборги – питання радикальне; відповідь на нього – справа виживання»²².

ВИСНОВКИ

Нова, цифрова антропологія формулює свої об'єкти дослідження не завдяки поняттю «сутнісні властивості», які у класичній філософській антропології розкривали природу людини, але завдяки поняттям «конструкція», «граничні обмеження», «потокові рівні». Серед категорійного апарату цифрової антропології існує цілий ряд нових понять, або понять, зміст яких трансформувався під впливом нових структур повсякденного буття та нової антропологічної моделі – цифрової антропології: «хімера», «гібрид», «парах'юман», «партенот», «штучна людина», «кіберлюдина», «робот», «андроїд», «кіборг».

Дедалі більшої уваги у сучасній цифровій антропології привертає проблема створення кіборгів, тобто заміщення частин тіла людини високотехнологічними аналогами. Образ кіборга формується, як під впливом наукових кіберпроектів, форсайт-досліджень, так й завдяки кіборгізації соціуму сучасною масовою культурою. Кіборгізація суспільства стала можливою завдяки біотехнологічній революції. Вона існує завдяки новій галузі міждисциплінарних досліджень, яка синтезує дослідження з біотехнології, нанотехнології, кібернетики, медицини, а також знання гуманітарне: з антропології, філософії, культурології, теології.

Кіборг (від англійської *cybernetic organism*) – це гібрид людини та машини, яка має як природні, так і штучні органи. Кіборгом є також

²¹ Haraway, Donna. *A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist Feminism in the Late Twentieth Century. Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P. 171.

²² Haraway, Donna. *A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist Feminism in the Late Twentieth Century. Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P. 328.

людина, тіло якої вдосконалено технічними імплантатами. Поняття «кіборг» як код сучасної культури введено у науковий обіг Донною Гаравей. З позицій нової онтології кіборг:

- а) перший природно-культурний гібрид;
- б) заперечує класичне розрізнення природи та культури;
- в) заперечує владні та гендерні аспекти цього розрізнення;
- г) не є суб'єктом, не є об'єктом, не є мережею;
- д) досліджується тільки з позиції неklasичної епістемології.

Отже, визначимо кіборга як код нової, цифрової антропології, який базується на природі людини. Тракуємо його крізь сукупність рис, властивих людині, мінливих у часі та просторі. У межах нових форм повсякденності цифрової культури кіборг буде визначатися іншими людьми на інтуїтивному рівні як індивід, як людина. Він є відкритим у контексті появи нових гібридних істот. Припускаємо, що природа людини як ідеальний антропологічний об'єкт не зруйнується в зіткненні з новими гібридними істотами, а буде перебудовуватися у відповідності до реальності, яка завжди змінюється. Цей процес проходив вже багаторазово в історії культури, змінюючи світоглядну парадигму стосовно місця людини у світі. Разом із розширенням поняття «людина» це є закономірний процес.

АНОТАЦІЯ

Цифрові технології змінили життєвий світ людей. Нові технології безпосередньо впливають на мову, комунікацію, поведінку, замінюючи їх стилями онлайн-спілкування. Кіберпростір, оказує вплив на культуру та суспільство, трансформує їх. Він різко розширюється у сучасну епоху прогресу біомедичних технологій й впровадження штучного інтелекту в біологію людини. Проведено філософсько-антропологічний та біоетичний аналіз біотехнологічного розвитку: можливість створення людини як кіборгу. Кіборг як cybernetic organism – це гібрид який має як природні, так і штучні органи. Кіборгом є також людина, тіло якої вдосконалено технічними імплантатами. Визначено кіборга як код нової, цифрової антропології, який базується на природі людини. Кіборг тракується крізь сукупність рис, властивих людині, мінливих у часі та просторі. У межах нових форм повсякденності цифрової культури кіборг визначається іншими людьми на інтуїтивному рівні як індивід, як людина. Він є відкритим у контексті появи нових гібридних істот. Природа людини як ідеальний антропологічний об'єкт не зруйнується в зіткненні з новими гібридними істотами, а буде перебудовуватися у відповідності до реальності, яка завжди змінюється. Отже, кіборга визначено як код нової, цифрової антропології або кіберантропології, який базується на природі людини.

Література

1. Artmann S. Computers and Anthropology. *21st Century Anthropology: A Reference Handbook, 2 vols.* / Ed. H.J. Birx. L.: Sage, 2010. Vol. 2. P. 915–924.
2. Beck M. Mensch-Tier-Wesen. Zur ethischen Problematik von Hybriden, Chimären, Parthenoten. Paderborn: Ferdinand Schöning, 2009. C. 93–280.
3. Clynes M.E., Nathan S.K. Cyborgs and Space. *Astronautics*. № 26-27 (September), 1969. P. 74–76.
4. Costa E. Social Media in Southeast Turkey: Love, Kinship and Politics. L.: UCL Press, 2016.
5. Doron A., Jeffrey R. The Great Indian Phone Book: How the Cheap Cell Phone Changes Business, Politics, and Daily Life. Cambridge: Harvard University Press, 2013.
6. Escobar Arturo. Pluriversal Politics. The Real and the Possible: Duke University Press, 2020. 232 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11315v0>
7. Fischer M. Worlding Cyberspace: Towards a Crucial Ethnography in Time, Space, Theory. *Critical Anthropology Now: Unexpected Context, Shifting Constituencies, Changing Agendas* / Ed. G. Marcus. Santa Fe: SAR Press, 1999. P. 245–305.
8. Geisler Linus S. Wieviel Fortschritt braucht der Mensch? Zwischen Nanotechnologie und Megaprothesen. Zukunftsaspekte der Medizin. *Frankfurter Rundschau* (№ 293).
9. Habermas J. Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zu einer liberalen Eugenik? Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2001. C. 23–24.
10. Haraway, Donna. A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist Feminism in the Late Twentieth Century. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P. 149–238.
11. Haynes N. Social Media in Northern Chile: Posting the Extraordinarily Ordinary. L.: UCL Press, 2016.
12. Joseph F. Fletcher. The Ethics of Genetic Control: Ending Reproductive Roulette Anchor Press, 1974. 218 p. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2595209/> (дата звернення: 11.05.2023).
13. Kurzweil R. How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed. New York: Viking Books, 2012.
14. Marciniak M., Klichowski M. The paradox of commodiication of the body in the society of consumption and cyborgization. *Studia Edukacyjne*. 2013. Vol. 29, C. 153–167.
15. McDonald T. Social Media in Rural China: Social Networks and Moral Frameworks. L.: UCL Press, 2016.
16. Miller D., Slater D. The Internet: An Ethnographic Approach. Oxford: Berg, 2000.

17. Radkowska-Walkowicz M. Od Golema do Terminatora. Wizerunki sztucznego człowieka w kulturze. Warszawa: WaiP, 2008. С. 25–178.
18. Rostand J. Biologia twórcza. Warszawa: PWN, 1964. С. 23–27.
19. Sandvik K. The Player, the Controller and the amazing Avatar: Extending the human body into virtual environments. *Papers of Conference «Erlebnis und Erfahrung: Aesthetics of Pervasiveness»*. Denmark, København. 6-7 November 2007. P. 30.
20. Sayre K. Cybernetics and the Philosophy of Mind. London: Routledge, 1976. 270 p.
21. Singer P. All Animals Are Equal. *Animal Ethics. Past and Present Perspectives*. – Berlin: Logos, 2012. С. 163–178.
22. Spreen D. Was ver-spricht der Cyborg? URL: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-207098>_(дата звернення: 11.05.2023).
23. Stebbing T. A Cybernetic View of Biological Growth: Cambridge University Press, 2010.
24. Wang X. Social Media in Industrial China. London: UCL Press, 2016.
25. Wells J.J. Keep Calm and Remain Human: How We Have Always Been Cyborgs and Theories on the Technological Present of Anthropology. *Reviews in Anthropology*. 2014. Vol. 43, Iss. 1, С. 5–34.
26. Whitehead N.L., Wesch M. Human No More: Digital Subjectivities, Unhuman Subjects, and the End of Anthropology. Colorado: University Press of Colorado, 2012. С. 177–198.
27. Why We Post 2019 – Why We Post is a global anthropological research project on the uses and consequences of social media. *Why We Post*. URL: <https://www.ucl.ac.uk/why-we-post>_(дата звернення: 10.05.2023).
28. Розова Т.В., Чорна Л.В. Людина. Культура. Філософія (Проблема людини в європейській філософії). Книга І. Підручник: Київ-Одеса: Освіта України. 2015. 328 с.
29. Русаков С.С. Інструменти цифрової культури: культурологічний погляд на інновації в освітній галузі. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. 2015. Вип. 33(46). С. 130–136.

Information about the author:

Lys Daria Anatoliivna,

Senior Lecturer at the Department of Cultural Studies
and Philosophy of Culture

Odessa Polytechnic National University

1, Shevchenko ave., Odessa, 65044, Ukraine